

SZTUKA A TERAPIA II. TERAPIA DŹWIĘKIEM

© Lidia Kataryńczuk Mania

26-27 maja 2003 roku odbyła się w Zielonej Górze i w Żaganiu II Ogólnopolska Konferencja Naukowa Sztuka a terapia nt. "Terapia dźwiękiem". Zorganizowana została przez Instytut Kultury i Sztuki Muzycznej Uniwersytetu Zielonogórskiego, przy współdziałaniu Instytutu Sztuki i Kultury Plastycznej, Żagańskiego Pałacu Kultury, Społecznego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego "Szkoła Myślenia Twórczego" oraz Podyplomowych Studiów z Emisji Głosu dla Nauczycieli Akademickich. Honorowy patronat nad tym wydarzeniem objęła Prezydent Miasta Zielona Góra Bożena Ronowicz oraz JM Rektor Uniwersytetu Zielonogórskiego prof. Michał Kisielewicz.

(od lewej) dr Halina Portalska,
dr inż. Marek Portalski,
dr Lidia Kataryńczuk Mania

Hess i jego współpracownicy, zaproszeni przez organizatorów oraz wielu naukowców z kraju, którzy zajmują się tą metodą od kilku już lat. Cele konferencji zakładały także szersze spojrzenie na omawiane zagadnienie, uwzględniając miejsce terapii dźwiękiem w sztuce, psychologii i pedagogice, kierunki zmian, tendencje oraz nowe koncepcje, możliwości wykorzystania terapii dźwiękiem w procesie edukacji, omówienie doświadczeń związanych z istniejącymi już metodami i sposobami terapii oraz kwestię integracji form terapii przez sztukę. Wzorem lat poprzednich do udziału w konferencji zaproszono nauczycieli oraz pracowników ośrodków, w których stosuje się terapię przez sztukę. Taka formuła pozwalała na spotkanie naukowców z tymi, którzy w swojej pracy zawodowej weryfikują skuteczność koncepcji i metod terapii.

Po otwarciu obrad przez Dyrektora Instytutu Kultury i Sztuki Muzycznej, prof. Juliusza Karcza, wystąpiła z referatem nt. "Terapia przez muzykę a osoba prowadząca" prof. Zofia Konaszekiewicz, znana w Polsce specjalistka zajmująca się zagadnieniami edukacji muzycznej oraz muzykoterapii, pracownik naukowy Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie. Następne wystąpienie poświęcone było "Wyzwalaniu emocji w sytuacjach estetycznych w procesie edukacyjnym". Omawiały je prof. Krystyna Ferenz oraz mgr Elżbieta Płodzień, reprezentujące Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Zielonogórskiego. O arteterapii w kontekście jej początków jako dyscypliny paramedycznej na naszym kontynencie mówiła prof. Wita Szulc, autorka wielu prac poświęconych terapii przez sztukę, wykładająca na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz na poznańskiej Akademii Medycznej. Zaprezentowaniu metody terapii dźwiękiem wg Petera Hess'a® i jej miejsca w pedagogice (w teorii i praktyce) obszerne wystąpienie poświęciła mgr Petra Zurek, reprezentująca Institut für Klang Therapie w Uenzen (Niemcy). Tłumaczyła z języka niemieckiego Małgorzata Musioł z Centrum Terapii Dźwiękowej "Akama" w Rewalu. Prof. Andrzej Tuchowski, Dziekan Wydziału Artystycznego, wystąpił z artykułem nt. "Programowanie muzyki terapeutycznej". Zagadnienie niezwykle istotne, bowiem powodzenie procesu terapii przez muzykę zależy w znacznej mierze od odpowiedniego, indywidualnie zaprogramowanego doboru utworów. Prof. Eugeniusz Józefowski, artysta-plastyk, reprezentujący Instytut Sztuki i Kultury Plastycznej Uniwersytetu Zielonogórskiego, mówił o "Warsztatach twórczych aktywności plastycznej w Pracowni Edukacji Twórczej". Był to jeden z artykułów reprezentujących zarówno praktyczne zastosowanie metod terapii przez sztukę, jak też możliwości integracji poszczególnych form terapii sztuką.

Po przerwie poświęconej dyskusji, rozpoczęto obrady w dwóch sekcjach tematycznych. Pierwszej przewodniczyli prof. Juliusz Karcz z Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz dr Ewelina Jutrzyzna z Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Pierwsze wystąpienie – prof. Aleksandry Maciarz (Uniwersytet Zielonogórski) dotyczyło "Przemian w teorii i praktyce terapii". O warsztatach muzycznych, a w szczególności o ich terapeutycznym znaczeniu mówiła dr Lidia Kataryńczuk-Mania (Uniwersytet Zielonogórski). O terapii przez sztukę w praktyce mówił także dr Ryszard Popowski (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski) w wystąpieniu nt. "Sztuka czy terapia w życiu Małgorzaty R. – charakterystyka przypadku". Muzycznej wizualizacji i nowego na nią spojrzenia dotyczył referat dr Haliny Portalskiej oraz dr. Marka Portalskiego, reprezentujących Politechnikę Poznańską. Dr Paweł Cylulko (Akademia Muzyczna im. K. Lipińskiego we Wrocławiu) przedstawił zebrany jedną z dziedzin muzykoterapii – tyflomuzykoterapię, czyli muzykoterapię dzieci niewidomych i słabo widzących. Tego zagadnienia dotyczyło też wystąpienie dr Eweliny Jutrzyzny z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie nt. "Wykorzystanie muzyki w nauczaniu orientacji przestrzennej dzieci niewidomych". Następnie zebrani mogli wysłuchać artykułu nt. "Terapii dźwiękiem dzieci ze specyficznymi trudnościami w nauce" dr Lucyny Matuszak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). Wystąpienie to otworzyło cały ciąg referatów poświęconych stricte zagadnieniu terapii przez dźwięk, a zakończony na warsztacie z twórcą metody terapii dźwiękiem – Peterem Hess'em. Dr Halina Portalska i dr inż. Marek Portalski (Politechnika Poznańska) zaprezentowali w artykułach "Zastosowanie analizy widma sygnału zgodnej ze strojem równomiernie temperowanym do wstępnej oceny oddziaływania na organizm utworów muzycznych" oraz "Zastosowanie analizy obwiedniowej utworów muzycznych do oceny możliwości stymulacji organizmu w zakresie częstotliwości subakustycznych" wyniki badań poświęconych wpływowi dźwięku na człowieka.

II sekcji tematycznej, prowadzącej równoległe z I obrady, przewodniczyli prof. Jadwiga Uchyła-Zroski z Uniwersytetu Śląskiego, filia w Cieszynie oraz prof. Eugeniusz Józefowski z Uniwersytetu Zielonogórskiego. Pierwsze wystąpienie – prowadzącej obrady, prof. Jadwigi Uchyły-Zroski, poświęcone zostało zagadnieniu "Terapeutycznych cech wybranych koncepcji edukacyjno-wychowawczych pedagogiki alternatywnej". Dr Katarzyna Krasoń z Uniwersytetu Śląskiego, zaprezentowała artykuł nt. "Translacja bodźców akustycznych na sferę kinestetyczną w terapii dzieci". "Muzyka w programie aktywności – »Świadomość Ciała, Kontakt i Komunikacja« M. i Ch. Knillów jako jedna z form wieloprofilowego usprawniania dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym" to temat kolejnego artykułu autorstwa dr Bernadetty Szczupał z Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Zebrani na obradach tej sekcji mogli wysłuchać jeszcze jednego artykułu – mgr Ewy i Mirosława Kowalskich z Uniwersytetu Zielonogórskiego nt. "Aktywna postawa wobec zdrowia jako element terapii przez sztukę" nim rozpoczął się cały blok poświęcony zagadnieniu głosu i jego terapii. Otworzyła go prof. Dominika Kwaśnik-Porębska z Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach wystąpieniem nt. "Morfologia dźwięku wokalnego: patologia a terapia". "Omówienie metody kształcenia głosu wg Romeo Alavi-Kia" było tematem kolejnego wystąpienia prof. Małgorzaty Marczewskiej z Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie. Było to jedno z wystąpień wpisujące się w nurt nowych koncepcji i metod terapii. Prof. Barbara Nowak z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu przedstawiła referat nt. "Emisji głosu w pracy nauczyciela akademickiego". Zagadnieniu eksploatacji aparatu głosowego oraz jego terapii w procesie edukacji poświęcone było także wystąpienie dr Haliny Laskowskiej z Akademii Bydgoskiej im. K. Wielkiego nt. "Wykorzystanie emisji głosu mówionego w edukacji". Obrady w tej sekcji zakończyło wystąpienie ad. Anny Jeremus z Uniwersytetu Łódzkiego dotyczące "Terapii dźwiękiem w pedagogice wokalnej".

(od lewej) prof. dr hab. Andrzej Tuchowski,
dr Lidia Kataryńczuk-Mania,
dr Paweł Cylulko

Po przerwie uczestnicy konferencji mogli wziąć udział w dwóch warsztatach. Pierwszy – "Masaż i terapia dźwiękiem wg metody Petera Hess'a®", prowadził sam twórca metody wraz z mgr Petrą Zurek (oboje reprezentowali Institut für Klang Therapie w Uenzen (Niemcy) oraz Małgorzatą Musioł, autoryzowanym nauczycielem metody w Polsce. Po krótkiej przerwie odbyły się następne zajęcia

warsztatowe nt. "Profilaktyka i rehabilitacja głosu", prowadzone przez ad. Iwonę Kowalkowską z Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz prof. Małgorzatę Marczewską z Akademii Muzycznej w Warszawie. Oba warsztaty realizowały ideę zaprezentowania omawianych podczas obrad zagadnień w praktyce, przyświecającą kolejnym konferencjom w Zielonej Górze. Drugi warsztat był szczególnie wartościowy dla nauczycieli, dla których aparat głosowy jest narzędziem w ich pracy pedagogicznej.

Na zakończenie pierwszego dnia obrad otwarto w Palmiarni Uniwersytetu Zielonogórskiego wystawę prac pracowników Instytutu Sztuki i Kultury Plastycznej, odbył się koncert w wykonaniu ad. Bogumiły Tarasiewicz oraz prof. Karola Schmidta, prowadzony przez dr Barbarę Literską.

W drugim dniu część uczestników konferencji przeniosła się do Pałacu w Żaganiu, by tam kontynuować obrady i dyskusje oraz by wziąć udział w warsztacie nt. "Masaż i terapia dźwiękiem wg metody Petera Hess'a®", będącym kontynuacją warsztatu z dnia poprzedniego. Obrady odbywały się w pięknych wnętrzach żagańskiego pałacu, uczestnicy mogli także obejrzeć wystawę prac plastycznych uczniów Zespołu Szkół w Tomaszowie nt. "Dźwięk w sztuce", przygotowaną przez mgr Małgorzatę Buczniewską. Wiele prac ujmowało dziecięcym urokiem i pięknem, niektóre zaś zaskakiwały dojrzałością i poziomem artystycznym. Sesji plenarnej w Żaganiu przewodniczyli dr Lidia Kataryńczuk-Mania z Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz mgr Adam Stawczyk, Dyrektor Żagańskiego Pałacu Kultury - to dzięki jego życzliwości naukowcy mogli spotkać się w tak pięknych wnętrzach.

(od lewej) dr Lidia Kataryńczuk-Mania,
prof. Juliusz Karcz

W tym czasie w auli Uniwersytetu Zielonogórskiego trwały obrady plenarne, prowadzone przez prof. Juliusza Karcza (UZ) oraz dra Pawła Cylulko (Akademia Muzyczna we Wrocławiu). Jako pierwsza wystąpiła ad. Maria Jałocha (Uniwersytet Zielonogórski), przedstawiając zagadnienie wibroakustycznej stymulacji jako formy odbioru muzyki przez ludzi głuchych. Następnie uczestnicy mogli wysłuchać artykułu dr Marzanny Magdy z Uniwersytetu Zielonogórskiego nt. "Terapia twórczości w koncepcji Antoniego Kępińskiego". Prof. Irena Marciniak, reprezentująca Uniwersytet Zielonogórski, mówiła o terapeutycznych aspektach uczestnictwa w zespole chóralnym. Dr Danuta Berezowska z Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie poświęciła swe wystąpienie na przedstawienie terapeutycznych walorów muzyki, zaś dr Anna Metera z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Lesznie przedstawiła artykuł nt. "Techniki muzykoterapii w edukacji". "Elementy aktywności muzycznej dzieci upośledzonych umysłowo (na przykładzie wybranych ośrodków łódzkich)" - był to temat wystąpienia dr Violetty Przerembskiej z Uniwersytetu Łódzkiego. Mgr Maria Borczykowska-Rzepka z Kolegium Nauczycielskiego w Gliwicach mówiła o "Efektywności oddziaływań muzykoterapeutycznych na dzieci z bezgłosem historycznym". Zagadnieniu terapii głosu poświęcone było wystąpienie ad. Iwony Kowalkowskiej z Uniwersytetu Zielonogórskiego. Mgr Krzysztof Trznadel (Podyplomowe Studia z misji Głosu) zaprezentował artykuł nt. "Podróże po horyzontach głosu i przestrzeni - nowe możliwości terapii". Mgr Małgorzata Sierszeńska-Leraczyk oraz mgr Maria Ćwiklińska, reprezentujące Akademię Muzyczną im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu, wystąpiły z referatem nt. "Improwizacja fortepianowa - wpływ osobowości na uczenie się i nauczanie", przedstawiając badania w tym zakresie. Obrady zakończyło wystąpienie znanego kompozytora zielonogórskiego, Dyrektora Instytutu Kultury i Sztuki Muzycznej - prof. Juliusza Karcza, który rozważał terapeutyczne walory procesu komponowania.

Po krótkiej przerwie odbyła się II sesja warsztatowa. Uczestnicy mogli wziąć udział w trzech warsztatach. Pierwszy, nt. "Muzyka i ruch - elementy pedagogiki myślenia twórczego", poprowadziła mgr Danuta Konatkiewicz, reprezentująca Społeczne Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące "Szkoła Myślenia Twórczego" w Zielonej Górze, specjalistka w zakresie pedagogiki myślenia twórczego. Kolejny, nt. "Tańce świata w terapii", zaprezentowała ad. Maria Jałocha, pracownik Uniwersytetu Zielonogórskiego, zajmująca się tańcem, także w aspekcie terapii osób niepełnosprawnych. "Profilaktyka i rehabilitacja głosu" to temat trzeciego warsztatu, prowadzonego przez ad. Iwonę Kowalkowską, także pracownika Uniwersytetu Zielonogórskiego, śpiewaczkę, zajmującą się na co dzień zagadnieniami higieny aparatu głosowego i jego terapii. Warsztaty, skierowane szczególnie do nauczycieli i studentów, zostały powtórzone, tak, aby każdy mógł wziąć w nich udział i zapoznać się z prezentowanymi metodami.

Konferencja została zorganizowana przez komitet, któremu przewodniczyła dr Lidia Kataryńczuk-Mania. W pracach organizacyjnych brali udział m.in. prof. Juliusz Karcz oraz mgr Małgorzata Buczniewska, kierownik Biura Konferencji. Prof. Juliusz Karcz przewodniczył także komitetowi naukowemu konferencji. Sponsorami konferencji byli: EkoWod oraz Wydawnictwo Didasko. Patronat medialny nad imprezą objęła Gazeta Zachodnia – dodatek lokalny do Gazety Wyborczej. Relacje z imprezy zaprezentowały regionalne telewizje oraz stacje radiowe. Jednym ze skutków konferencji były wywiady udzielone mediom w późniejszym czasie.

Instytut Kultury i Sztuki Muzycznej jest liczącym się ośrodkiem artystycznym i naukowym. Dzięki konferencjom organizowanym przez ostatnich kilka lat umocnił się na mapie ośrodków zajmujących się edukacją muzyczną oraz wpisał na mapę ośrodków, w których prowadzi się prace nad terapią przez sztukę, w szczególności nad muzykoterapią. Jest to zasługa dyrekcji Instytutu, której determinacja przysłużyła się do zbudowania silnego ośrodka artystyczno-naukowego. Kontynuacja tego typu spotkań pozwala na rozwijanie potencjału naukowego jednostki, bowiem daje możliwość zaprezentowania się jej pracownikom.

*

źródło:
Uniwersytet Zielonogórski - Miesięcznik Społeczności Akademickiej
nr 8 (116) / 10-2003, s: 32-35
<http://www.uz.zgora.pl/wydawnictwo/>